

Sayın Başkan, değerli meclis üyeleri, basınımızın değerli temsilcileri

Odamızın nisan ayı olağan meclis toplantısına hoş geldiniz diyor, hepinizi şahsım ve yönetim kurulu adına saygıyla selamlıyorum.

Konuşmamda öncelikle Türkiye'nin ekonomik görünümüne ilişkin değerlendirmelerimi sizinle paylaştıktan sonra bugüne kadar herkesin üzerinde konuştuğu ve 16 Nisan'da milletın oyları ile kabul edilen anayasa değişikliğine ilişkin farklı bir bakış açısı sunacağım.

Hepinizin malumu olduğu üzere Türkiye ekonomisi 2016 yılını %2.9'luk bir büyüme performansı ile kapatmıştır. Hiç kuşkusuz bu rakam, istediğimiz bir büyüme oranı değildir. Ancak geçen sene ülkemiz üzerinde oynanan kirli oyunlar ve tezgahlar düşünüldüğünde bu oranın, rakamsal değerinin ötesinde bir anlamının olduğunu hepimiz anlayacağız. Uluslararası finans kuruluşları dahi ekonomik olarak Türkiye'nin bu süreçten hızlı bir şekilde çıkmasını takdir etmek zorunda kalmışlardır. 2016 yılının son çeyreğindeki yüzde 3.5'lik büyüme de, 3. Çeyrekteki daralmadan sonra Türkiye'nin nasıl hızlı bir şekilde toparlanma sürecine girdiğinin en net göstergesidir. Ankara Sanayi Odası olarak yaptığımız değerlendirmelerde 4. Çeyrekteki büyüme rakamının, üçüncü çeyrekte oldukça farklı olacağını öngörmüştük. Zira 2016 yılının son iki ayındaki kredi kullanım oranlarındaki artış, Ekim ayındaki sanayi üretim endeksinin yılın tamamının en yüksek değerine ulaşması, kayıtlı siparişlerin Ekim-Kasım ortalamasının 2016 yılının en yüksek değerine yükselmiş olması gibi pek çok gösterge bize bunun sinyallerini vermişti. Peki bu büyüme nasıl ortaya çıktı? Detaylı incelendiğinde iç tüketimin ön plana çıktığı görülmektedir. 2016 yılının tamamında dış ticaretin büyümeye pozitif katkı vermemiş olmasına rağmen özellikle kamu harcamalarındaki artış ile birlikte önemli bir büyüme oranı yakalanmış görünmektedir.

Referandum tartışmaları ışığında geçirdiğimiz 2017 yılının ilk 4 ayının sonunda ne durumdayız?

Ekonomi cephesinde ilk sorunumuz Enflasyon'dur. TÜFE'de 2017 yılı Mart ayında bir önceki aya göre %1,02, bir önceki yılın Aralık ayına göre %4,34, bir önceki yılın aynı ayına göre %11,29 artış gerçekleşmiştir. Yani ilk 3 aydaki enflasyon %4.34 oldu. Küresel finansal krizden bu yana Türkiye'nin ilk 3 ayda karşılaştığı en yüksek enflasyon değeri olması, enflasyon noktasında Türkiye'nin ciddi bir sorun ile karşı karşıya kaldığını bize söylemektedir. Tüketicinin ekonomi algısını göstermesi açısından önemli olan Tüketici Güven Endeksinin Nisan ayında ulaştığı değer, önceki 2 senenin Nisan aylarının üzerindedir. Mevcut değer olan 71, her ne kadar son 5 aydan daha yüksek olsa da, ekonominin düzelmeye başladığının göstergesi olarak tüketici güven endeksinin en az 75 değerine ulaşması, tam anlamı ile düzelmeye için ise değerın 80'e ulaşması gerekmektedir. 2017 yılının ilk iki ayındaki sanayi üretim endeksi değerleri incelendiğinde, her ikisinin de 2010 sonrası dönemin üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Buradan hareketle sanayi üretiminde kısmi bir hareketlilikten bahsetmek mümkündür. Diğer taraftan sanayi üretim rakamları bize imalat sanayi olarak halen istediğimiz performanstan uzak olduğumuza da işaret etmektedir. Kapasite kullanım oranı rakamları değerlendirildiğinde de; Mart ayında %74.9 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Diğer değişkenlere kıyasla, kapasite kullanım oranını yorumlamak ve bundaki hareketlilikten ekonomiye ilişkin bir çıkarım yapmak oldukça zordur. Örneğin 2016 yılında daralmanın yaşandığı 3. Çeyrekte kapasite kullanım oranında bir düşüş görülmektedir. Ancak yine de son açıklanan mart ayı değerinin, kısmi de olsa geçen yılın üzerinde olması, bu yılın ilk çeyreğindeki sınırlı düzeydeki hareketliliği göstermektedir. Ekonomi noktasında bir diğer önemli unsur hiç kuşkusuz işsizliktir. Son açıklanan rakamlar ile son 7 yılın en yüksek değerine ulaşan işsizlik rakamları kafalarda bir soru işareti oluşturmuştur.

Türkiye'nin büyümesine rağmen istihdam yaratamaması sorunu bugüne ya da bu döneme has bir sorun olarak karşımıza çıkmamaktadır. Türkiye "istihdam yaratmayan büyüme" olgusu ile 2000'e girerken tanışmış ve bu durum 2016 senesinde de devam etmiştir. Son dönemde Türkiye'nin enflasyon ile birlikte iki kronik sorunundan biri olan işsizlik konusunda Sn. Cumhurbaşkanımızın insiyatifi ile başlayan "istihdam seferberliği", bu sorunu çözmeye yönelik en önemli adımdır. 7 Şubatta başlatılan istihdam seferberliği kapsamında 800 binin üzerinde yeni istihdam yaratılmış olması, bu adımın yılsonuna kadar önemli bir etki yaratacağının en net göstergesidir.

Bildiğiniz üzere Türkiye'nin işsizliği artırmadan aynı istihdam seviyesini yakalayabilmesi için yaklaşık her sene 1 milyonun üzerinde iş imkanı yaratması gerekmektedir. Diğer taraftan bu istihdamın sektörel dağılımı da önemlidir. Türkiye sanayi sektöründeki istihdamı artırdıkça ve bunu sürdürülebilir hale getirdikçe, Türkiye ekonomisi sağlam temellerde büyümeye devam edecektir. Ne yazık ki, 2016 senesine sanayideki istihdam 36.000 kişi azaldı. Bu noktanın üzerinde çok ciddi düşünmemiz gerekmektedir. Diğer taraftan Türkiye istihdam modelini, son dönemde ciddi bir yükseliş gösteren inşaat sektörü üzerine inşaa etmiş durumdadır. Sektörel büyüklükler bize bunun nasıl gerçekleştiğini söylemektedir. Buna göre 2002 senesinde inşaat sektörünün büyüklüğü, sabit fiyatlarla imalat sanayinin %31'i iken 2016 senesinde bu oran %46'ya yükselmiştir. Bu inanılmaz yükseliş, kısa vadede getirisi olmakla birlikte uzun dönemde Türkiye'nin ekonomik yapısında ciddi bir kırılma yaratacağı kesindir. Türkiye imalat odaklı olmaktan uzaklaştıkça, uzun vadede kaybeden yine Türkiye ekonomisi olacaktır.

Değerli meclis üyeleri,

Önümüzdeki dönemde Türkiye ekonomisini etkileyebilecek bir diğer unsur AB ile olan ilişkilere dir. Bildiğiniz gibi çok uzun zamandır AB'nin Türkiye'ye verdiği sözleri tutmasını bekliyoruz ancak ne yazık ki bu noktada ne AB kurumlarından ne de AB ülkelerinden beklediğimiz desteği göremedik. Referandum öncesinde yaşananlar AB ülkeleri ile olan ilişkilerimizi iyice germiştir. Ancak son yapılan açıklamalar Türkiye'nin halen AB'ye tam üyelik hedefini sürdürdüğünü ortaya koymaktadır. Zira AB ve AB ile ekonomik ilişkiler, Türkiye ekonomisi açısından bugüne kadar çok önemli bir katalizör vazifesi görmüştür. Bugün dinamik bir Türkiye ekonomisinden bahsediyorsak bunun arkasında yatan en önemli unsurların başında Gümrük Birliği gelmektedir. Gümrük Birliği anlaşmasının başlangıcındaki kimi kaygılara rağmen bu süreç uzun vadede Türkiye sanayisinin daha rekabetçi bir yapıya kavuşmasına imkan tanımıştır.

AB'nin üye olmayan bir devlet ile gerçekleştirdiği ilk işleyen Gümrük Birliği anlaşması Türkiye ile yapılmıştır. Bu açıdan Türkiye 1995 yılında, daha önceden tecrübe edilmeyen ekonomik bir sürece dahil olmuş ve bu süreçten ekonomik anlamda Avrupa ve dünya ekonomisine eklemlenmek sureti ile daha rekabetçi bir yapı ile çıkmıştır. AB ile yapılan ticaret firmalarımıza nasıl rekabetçilik kazandırmaktadır? Bu alanda yapılan bir çalışmayı sizinle paylaşmak istiyorum: AB pazarına ihracat yapmaya başladıktan sonraki birinci, ikinci ve üçüncü yıllarda Türk firmalarının toplam faktör verimliliği sırasıyla yüzde 7,4, yüzde 8,1 ve yüzde 9,7 artmaktadır. Öte yandan, Ortadoğu ve Kuzey Afrika pazarlarına ihracat yapmaya başlamak şirketlerin toplam faktör verimliliğine önemli faydalar sağlamamaktadır. İşte nasıl ki AB pazarına ihracat yapmaya başlamak Türkiye'de şirket üretkenliğini arttırmakta ise, uzun dönemde bir bütün olarak Türkiye ekonomisinin de üretkenliği, verimliliği bu sayede artmıştır. Zor edindiğimiz bu kazanımları Türkiye'nin kaybetmemesi için AB ile olan ilişkilerin belirli bir çizgide de olsa devam etmesi şarttır. Bunun için de özellikle AB tarafının bugüne kadar Türk tarafına olan politik yaklaşımını geri plana iterek konuya teknik açıdan bakması gerekmektedir.

Öte yandan, dün Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi'nin aldığı ve bağlayıcılığı olmayan siyasi denetim kararı da; Avrupa Birliği'nin nereye gittiği konusundaki kuşkuları artırmaktadır.

Değerli meclis üyeleri,

Konuşmamın son kısmını referandum sonuçlarına ayırdım. 16 Nisanda Türk milleti kararını vermiştir ve çıkan sonuç ışığında, Türkiye açısından yeni bir süreç başlamıştır. Tekrar milletimizin bu kararının Türkiye'ye hayırlı olmasını diliyorum. Vatandaşlarımız demokratik bir olgunluk içinde tercihlerini sistem değişikliği doğrultusunda kullanmışlardır. Yüksek bir katılım oranı ile alınan bu karara tüm dünyanın saygı duyması gerekmektedir. Şimdi asıl soru anayasal düzeyde belirlenen bu yeni modelin bileşenleridir. IMF, Nisan toplantıları öncesinde yayımladığı Dünya Ekonomik Görünümü raporunda Türkiye'nin 2017 ekonomik büyüme tahmini yüzde 2.5'e düşürdü. Bu oran kasım ayında yüzde 3, şubat ayında ise yüzde 2.9 idi. Sonrasında yapılan açıklamada ise, belirsizlik azaldıkça bu rakamın yukarı çekilebileceği söylendi. Bunun anlamı, uluslararası sermaye Türkiye'nin yeni yönetsel modelinin ayaklarını ve bileşenlerini gördükçe öngörülebilirlik artacaktır. Kuvvetle muhtemeldir ki yeni modelin esasları 2017 senesinin sonuna doğru belli olacaktır. Bu noktada hem bizlerin hem de yabancı sermayenin aklındaki soru: nasıl bir yönetim aygıtı tesis edilecektir?

2019'da uygulanmaya başlayacak olan başkanlık sisteminin kurumsal altyapısı nasıl olacaktır? Bu noktada Ankara Sanayi Odası olarak bir önerimizi sizinle paylaşmak istiyorum. Dikkat edileceği üzere referandum öncesinde yapılan tartışmaların tamamının özünde demokratik-antidemokratik ayrışması yatmakta idi. Biz diyoruz ki, anayasa değişikliği sonrasında yeni kurulacak olan yönetsel modelin ekonomi ayağının "yönetişim" anlayışına uygun olarak tesis edilmesi, küresel sermayeye ve finans çevrelerine verilecek en anlamlı sinyal olacaktır. Ekonomi yönetiminin bir yandan çok başlılığa son verirken aynı zamanda karar alma ve istişare süreçlerine özel sektörün katılımına imkan tanıyacak demokratik mekanizmaların oluşturulması, ekonomimizin sağlam temellerde yükselmesine imkan tanıyacaktır. Toplumsal yapının şekillenmesinde belirleyici altyapı kurumlarından biri olan ekonominin katılımcı, işbirlikçi yönetim modelleri ile reel sektör odaklı idare edilmesi, 21. Yüzyılın önemli bir gereksinimidir. "Nasıl bir ekonomi yönetimi olması gerektiği" meselesi özel sektör ile koordinasyon içinde belirlenmelidir. Bu şekilde Türk özel sektörüne, yabancı sermayeye, küresel finans oyuncularına önemli bir mesaj verilmiş olacaktır.

Bu anlayışla oluşturulacak yönetim, yerli ve yabancı sermayenin ülkemizdeki yatırımlarını da teşvik edecektir.

Sözlerime burada son verirken hepinizi saygı ve sevgi ile selamlıyorum.